

Siirtoverkonhaltijan siirtopalvelun ehdot

Sisällysluettelo

1	JOHDANTO	3
2	MÄÄRITELMÄT.....	4
3	SIIRTOPALVELUN EHTOJEN SOVELTAMINEN.....	7
4	SIIRTOPALVELUN EHDOT	7
5	TIEDONVAIHTO.....	7
6	TOIMITUSSUHTEEN ILMOITTAMINEN.....	7
7	KAPASITEETTISOPIMUKSET.....	8
7.1	Kapasiteettioikeuksien siirtäminen.....	8
8	NOMINOINTI.....	8
9	MÄÄRÄNJAKO	9
10	KORJAUKSET JA KUNNOSSAPITO.....	9
11	RAJOITETTU KAPASITEETTI	9
12	LASKUTUS.....	10
13	YLIVOIMAINEN ESTE.....	10
13.1	Ylivoimaisen esteen yleiset seuraukset.....	11
13.2	Tiedottaminen.....	11
13.3	Järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan ylivoimainen este	12
14	TOIMITUSVARMUUS	12
14.1.1	Shipperin velvollisuudet.....	12
14.1.2	Kauttakuljettaminen.....	13
14.2	Yhteistyö.....	13
15	MAKSUT	13
16	VAHINKOJEN KORVAAMINEN.....	13
16.1	Vahinkojen korvaaminen kapasiteettisopimukseen ja kapasiteettioikeuksien siirtoon liittyen	14

1 Johdanto

Kaasun siirtoon siirtoverkonhaltijan toimesta Suomen maakaasuverkossa sovelletaan maakaasumarkkinalakia (587/2017).

Maakaasumarkkinalaissa säädetyn mukaisesti, verkonhaltijan on tarjottava maakaasuverkkonsa palveluita maakaasumarkkinoiden osapuolille tasapuolisesti ja syrjimättömästi. Palveluiden tarjonnassa ei saa olla perusteettomia tai maakaasukaupan kilpailua ilmeisesti rajoittavia ehtoja. Lisäksi verkkopalveluiden myyntihintojen ja -ehtojen sekä niiden määräytymisperusteiden on oltava tasapuolisia ja syrjimättömiä kaikille verkon käyttäjille. Niistä saa poiketa vain erityisistä syistä. Verkkopalveluiden hinnoittelun on oltava kokonaisuutena arvioiden kohtuullista. Verkkopalveluiden hinnoittelussa ei saa olla perusteettomia tai maakaasukaupan kilpailua ilmeisesti rajoittavia ehtoja. Siinä on kuitenkin otettava huomioon maakaasun siirtojärjestelmän toimintavarmuus ja tehokas käyttö.

Verkonhaltijalla on velvoite ylläpitää, käyttää ja kehittää maakaasuverkkoaan sekä yhteyksiä toisiin verkkoihin (*kehittämismittaus*), velvoite liittää verkkoonsa tekniset vaatimukset täyttävät maakaasun käyttö- ja varastointikohteet, nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteistot, uusiutuvista energialähteistä peräisin olevan kaasun tuotantolaitokset ja erilliset linjat toiminta-alueellaan (*liittämismittaus*), myytävä kohtuullista korvausta vastaan maakaasun siirto- ja jakelupalveluja verkkonsa käyttäjille maakaasuverkkonsa siirtokyvyn rajoissa (*siirtomittaus*) sekä järjestettävä maakaasuverkossaan taseselvityksen ja laskituksen perustana oleva maakaasun toimitusten mittaus sekä mittautietojen rekisteröinti ja ilmoittaminen maakaasumarkkinoiden osapuolille (*tehtävät maakaasun toimitusten mittauksessa*).

Siirtoverkonhaltijan tulee yleisen verkon kehittämismittausuuden lisäksi rakentaa eurooppalaisen siirtojärjestelmän yhdentämiseksi riittävästi rajat ylittävää siirtokapasiteettia, jos rakentaminen on tarpeen taloudelliselta kannalta kohtuullisen ja teknisesti toteuttamiskelpoisen maakaasun kysynnän tyydyttämiseksi ja maakaasun toimitusvarmuuden huomioon ottamiseksi. Siirtoverkonhaltijan, joka hakee siirtoverkonhaltijan maakaasuverkkolupaa, on myös täytettävä maakaasun siirtoverkonhaltijan eriyttämisestä annetussa laissa (588/2017) säädetty vaatimukset siirtoverkonhaltijan riippumattomuudesta. Riippumattomuuden on oltava varmennettu mainitussa laissa ja maakaasuverkkoasetuksessa ((EY) N:o 715/2009) säädetyn menettelyn mukaisesti.

Maakaasumarkkinalain mukaisesti Energiavirasto määrää maakaasuverkkoluvassa yhden siirtoverkonhaltijan maakaasujärjestelmän järjestelmävastaavaksi siirtoverkonhaltijaksi. Järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan vastuualueena on maakaasujärjestelmä, jonka järjestelmävastaavaksi siirtoverkonhaltija on määrätty. Järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija vastaa vastuualueellaan järjestelmävastuun piiriin kuuluvista tehtävistä ja muista siirtoverkonhaltijalle kuuluvista tehtävistä, joista säädetään maakaasumarkkinalaissa ja maakaasuverkkoasetuksessa.

Nämä siirtoverkonhaltijan siirtopalveluiden ehdot on vahvistettu Energiaviraston toimesta sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain mukaisesti (590/2013).

2 Määritelmät

Arkipäivällä tarkoitetaan mitä tahansa kaasutoimituspäivää maanantaista (alkaen klo 5.00 UTC talviaikaan tai 4.00 UTC kesäaikaan) perjantaihin (alkaen klo 5.00 UTC talviaikaan tai 4.00 UTC kesäaikaan) lukuun ottamatta itsenäisyyspäivää, vapunpäivää, jouluaattoja, juhannusaattoja ja muuta arkipäiväksi sattuvaa pyhäpäivää.

Asiakassalkku on vähittäismyyjän salkku, joka koostuu niistä jakeluverkon loppukäyttäjien käyttöpaikoista, joihin ko. vähittäismyyjällä on voimassa oleva myyntisopimus.

Biokaasun syöttöpiste on kaasujärjestelmän fyysinen piste, jossa verkkoon syötettävän jalostetun biokaasun mittausjärjestelmä sijaitsee.

Biokaasun verkkoonsyöttäjä on markkinaosapuoli, joka syöttää jalostettua biokaasua verkkoon ja solmii sopimuksen shipperin kanssa biokaasun syöttämiseksi Suomen kaasujärjestelmään.

Biokaasun virtuaalinen syöttöpiste on virtuaalinen syöttöpiste, johon kuuluvat kaikki biokaasun syöttöpisteet riippumatta siitä, mihin verkkoon ne ovat liittyneet. Shipper käyttää biokaasun virtuaalista syöttöpistettä kapasiteetin varaamiseen biokaasun syöttöpisteille.

Biokaasusalkku sisältää kaikki siirto- ja jakeluverkon jalostetun biokaasun syöttöpisteet, joihin biokaasun verkkoonsyöttäjä toimittaa jalostettua biokaasua, ja johon biokaasun verkkoonsyöttäjän on solmittava shipperin kanssa sopimus siirtoverkossa tapahtuvaa siirtoa varten.

Hyväksytty nominaatio on nominaatio tai renominaatio, jonka järjestelmä vastaava siirtoverkonhaltija on joko hyväksynyt sellaisenaan tai pienennettynä.

Hälytystila viittaa toimitushäiriöön tai poikkeuksellisen korkeaan kaasunkulutukseen, joka huomattavasti heikentää toimitustilannetta, mutta markkina pystyy silti hallitsemaan keskeytymisen tai kysynnän turvautumatta ei-markkinaperusteisiin toimenpiteisiin.

Hätätila viittaa tilanteeseen, jossa on poikkeuksellisen korkea kaasun kysyntä, merkittävä toimitushäiriö tai muu merkittävä toimitustilanteen heikentyminen. Hätätilassa kaikki asiaankuuluvat markkinatoimenpiteet on toteutettu, mutta kaasuntoimitus on riittämätön kattamaan jäljellä olevan kaasunkysynnän siten että ei-markkinapohjaisia menetelmiä täytyy käyttää sen varmistamiseksi, että erityisesti suojattavien käyttöpaikkojen toimitukset pystytään varmistamaan.

Jakeluverkko on paikallinen tai alueellinen maakaasuputkisto, jonka kautta maakaasua kuljetetaan vähennetyllä paineella, mukaan lukien maakaasun paikalliseen jakeluun pääasiallisesti käytettävät korkeapaineputkistojen osat.

Jakeluverkonhaltija on elinkeinonharjoittaja, joka harjoittaa jakelutoimintaa ja on vastuussa jakeluverkon käytöstä, ylläpidosta ja kehittämisestä toiminta-alueellaan, sen yhteyksistä muihin verkkoihin sekä sen varmistamisesta, että verkko pystyy täyttämään kohtuulliset kaasun jakeluvaatimukset pitkällä aikavälillä.

Järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija on Energiaviraston järjestelmävastaavaksi siirtoverkonhaltijaksi määräämä siirtoverkonhaltija.

Kaasutoimituspäivä on ajanjakso alkaen klo 5.00 UTC (talviaikaan) tai klo 4.00 UTC (kesäaikaan) ja päättyen seuraavana vuorokautena klo 5.00 UTC (talviaikaan) tai klo 4.00 UTC (kesäaikaan).

Kapasiteetin hankinnan tekevä shipper on shipper, joka vastaanottaa luovutuksen tekevän shipperin varaaman kapasiteetin oikeuksia luovutuksen tekevältä shipperiltä.

Kapasiteetin luovutuksen tekevä shipper on shipper, joka siirtää varaamansa kapasiteetin oikeuksia hankinnan tekevälle shipperille.

Kapasiteetti on siirtokapasiteetti muodossa kWh/tunti syötettynä siirtoverkkoon tai otettuna siirtoverkosta ja joka voidaan varata järjestelmävastaavalta siirtoverkonhaltijalta.

Kapasiteettijakso on mikä tahansa ajanjakso, jolle kapasiteettia tarjotaan.

Kapasiteettimaksu on maksu, joka shipperin on maksettava järjestelmävastaavalle siirtoverkonhaltijalle kapasiteetista syöttöpisteessä, ottovyöhykkeellä, ottopisteissä ja biokaasun virtuaalisessa syöttöpisteessä.

Kapasiteettisopimus on järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan ja shipperin välinen sopimus, jossa on sovittu shipperin oikeudesta käyttää siirtokapasiteettia. Kapasiteettisopimus syntyy, kun järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija hyväksyy shipperin kapasiteettivarauspyynnön. Kapasiteettisopimus muodostuu kapasiteettijaksolle yhdestä tai useammasta kapasiteettituotteesta.

Kapasiteettivarauspyyntö on shipperin asettama tilaus kapasiteetista.

Käyttöpaikka on tosiasiallinen piste, johon maakaasua toimitetaan loppukäyttäjälle maakaasujärjestelmässä.

Loppukäyttäjä on siirto- tai jakeluverkkoon liittynyt osapuoli, joka ostaa kaasua omaan käyttöönsä.

Markkinaosapuolirekisteri on rekisteri, johon kaikkien shipperien, traderien, vähittäismyyjien, siirtoverkon loppukäyttäjien, biokaasun verkkoonsyöttäjien, jakeluverkonhaltijoiden ja siirtoverkonhaltijoiden on rekisteröidyttävä.

Määränjako on kaasumäärä, joka on jaettu shipperille hyväksytyyn nominaatioon, shipperille tai traderille hyväksytyyn kaupankäynti-ilmoitukseen tai shipperille käyttöpaikan tai biokaasun syöttöpisteen mittaustietoihin perustuen.

Nominaatio on shipperin järjestelmävastaavalle siirtoverkonhaltijalle antama ilmoitus suunnittelemaastaan maakaasumäärästä, jonka shipper aikoo syöttää tai ottaa kaasujärjestelmästä tietyssä fyysisessä tai virtuaalisessa pisteessä.

Ottopiste on fyysinen piste, jossa maakaasun siirtäminen siirtoverkossa päättyy ja jossa järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija kapasiteettisopimuksen mukaisesti luovuttaa maakaasun shipperille.

Ottovyöhyke käsittää Suomen kaasujärjestelmään liittyneet loppukäyttäjät.

Poikkeustilanne tarkoittaa tilannetta, jossa järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija perustellusta syystä voi käyttää näissä siirtopalvelun ehdoissa määriteltyjä poikkeus- tai hätätilamenettelyjä. Tällainen perusteltu syy voi olla esimerkiksi rajoitettu kapasiteetti tai hätätila.

Puitesopimukset tarkoittavat shipperin, traderin, siirtoverkon loppukäyttäjän, biokaasun verkkoonsyöttäjän ja vähittäismyyjän puitesopimuksia, jotka em. osapuolet solmivat järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan kanssa ja jossa osapuolet sitoutuvat noudattamaan näitä koskevia markkinasääntöjä ja muita järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan ko. markkinaosapuolta koskevia ehtoja.

Renominaatio on ilmoitus, jolla shipper voi muuttaa aiemmin voimassa olleita hyväksytyjä nominaatioitaan koko kaasutoimituspäiväksi tai kaasutoimituspäivän jäljellä oleviksi tunneiksi.

Shipper on elinkeinonharjoittaja, joka on rekisteröitynyt markkinaosapuolirekisteriin ja jolle verkonhaltija siirtää kaasumääriä siirto- ja jakeluverkoissa mukaisesti.

Siirtoverkon loppukäyttäjä on elinkeinonharjoittaja, joka maakaasua siirtoverkkoon liitetyissä käyttöpaikoissa.

Suomen kaasujärjestelmän muodostavat siirtoverkko, yhdysputket vierekkäisiin maakaasujärjestelmiin sekä siirtoverkkoon liitetyt jakeluverkot Suomessa.

Syöttöpiste on fyysinen piste, jossa shipper syöttää maakaasua siirtoverkkoon vierekkäisestä maakaasujärjestelmästä tai biokaasua siirto- tai jakeluverkkoon ja josta siirto Suomen maakaasujärjestelmässä alkaa.

Toimitusvelvollinen vähittäismyyjä on Maakaasumarkkinalain 44 pykälässä tarkoitettu vähittäismyyjä.

Toimivaltainen viranomainen on Suomessa työ- ja elinkeinoministeriö nimittämänä Huoltovarmuuskeskus Toimitusvarmuusasetukseen 2017/1938/EY liittyvissä tehtävissä.

Valvontaviranomainen on Suomen maakaasumarkkinoilla Energiavirasto (Laki sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta 2013/590, Laki Energiavirastosta 2013/870 ja Maakaasumarkkinalaki 587/2017).

Vähittäismyyjä on elinkeinonharjoittaja, joka toimittaa maakaasua jakeluverkonhaltijan jakeluverkon kautta välittömästi loppukäyttäjille.

3 Siirtopalvelun ehtojen soveltaminen

Näitä siirtoverkonhaltijan siirtopalvelun ehtoja sovelletaan siirrettäessä maakaasua siirtoverkossa ja ne ovat kiinteä osa shipperin ja järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan (sopijapuolet ja kumpikin erikseen sopijapuoli) välistä shipperin ja traderin puitesopimusta. Kummallakin osapuolella on velvollisuus pitää puitesopimuksen tiedot ajantasaisena.

Nämä siirtoverkonhaltijan siirtopalvelun ehdot ovat voimassa toistaiseksi ja niitä päivitetään tarvittaessa olosuhteiden muuttuessa.

Siirtoverkkoon liittymisestä sovitaan erillisellä liittymissopimuksella, jossa on määritelty liityntää koskevat sopijapuolten väliset oikeudet, vastuut ja velvoitteet sekä omistusraajat. Liittymiin sovelletaan liittymissopimuksen lisäksi siirtoverkonhaltijan yleisiä liittymisehtoja.

4 Siirtopalvelun ehdot

Shipperin ja traderin on solmittava järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan kanssa puitesopimus ja rekisteröidyttävä järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan ylläpitämään markkinaosapuolirekisteriin. Shipperin ja traderin on asetettava järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan vaatima riittävä ja kohtuullinen vakuus voidakseen varata kapasiteettia ja nominoidakseen kaasumääriä Suomen maakaasujärjestelmässä.

5 Tiedonvaihto

Shipperin ja traderin on noudatettava järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan kulloinkin voimassa olevia tiedonvaihtostandardeja.

Shipper tai trader voi vaihtaa tietoja seuraavilla menetelmillä:

- a) kaupankäynti-ilmoitukset ja nominointi sähköisillä sanomaviesteillä XML-formaatissa Edig@s-standardin mukaisesti ja/tai
- b) kaupankäynti-ilmoitukset ja nominaatiot manuaalisesti järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan portaalin kautta.

6 Toimitussuhteen ilmoittaminen

Shipperin on ilmoitettava toimitussuhteensa järjestelmävastaavalle siirtoverkonhaltijalle maakaasun siirtämiseksi shipperin ja sen osapuolen välillä, johon shipperillä on toimitussuhde. Shipperillä voi olla toimitussuhde siirtoverkon loppukäyttäjän käyttöpaikkaan, vähittäismyyjän asiakassalkkuun, toimitusvelvollisen vähittäismyyjän jäännöskulutuksen asiakassalkkuun tai biokaasun verkkoonsyöttäjän biokaasusalkkuun.

Shipperin tai toimitussuhteen toisen osapuolen on ilmoitettava järjestelmävastaavalle siirtoverkonhaltijalle toimitussuhteen päättymisestä toimitussuhteen voimassaolon päättämiseksi.

7 Kapasiteettisopimukset

Shipperin on varattava etukäteen kapasiteettia ottovyöhykkeelle ja niihin syöttö- tai ottopisteisiin, joille vaaditaan kapasiteetin varaamista kulloinkin voimassa olevan järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan hinnastossa, ennen kuin shipperin kaasumääriä voidaan siirtää. Balticconnectorissa kapasiteettia ei voi varata etukäteen, koska kapasiteetti jaetaan implisiittisesti shipperin hyväksytyjen nominaatioiden perusteella (ks. kohta 7).

Valvontaviranomaisen päätöksellä järjestelmävastaavalla siirtoverkonhaltijalla on oikeus vetäytyä osittain tai kokonaan mistä tahansa alikäytetystä varatusta kapasiteetista kestoltaan vuoden ylittävissä syöttöpisteitä ja ottopisteitä koskeissa sopimuksissa, kun shipper ei ole myynyt tai tarjonnut kohtuullisin ehdoin käyttämätöntä kapasiteettiaan jälkimarkkinoilla ja muut shipperit ovat pyytäneet kiinteää kapasiteettia. Varattu kapasiteetti katsotaan systemaattisesti alikäytetyksi erityisesti, jos shipper käyttää vähemmän kuin keskimäärin 80 % sopimuskapasiteetistaan 1. huhtikuuta – 30. syyskuuta ja 1. lokakuuta – 31. maaliskuuta ja ei ole pystynyt toimittamaan tähän asianmukaista perustetta.

Vetäytymisestä seuraa, että shipper menettää varatun kapasiteettinsa osittain tai kokonaan määräajaksi tai sopimuksensa jäljellä olevan keston ajaksi. Shipper säilyttää oikeutensa ja velvollisuutensa kapasiteettisopimuksen mukaisesti, kunnes järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija on uudelleenjakanut kapasiteetin tai ei jaa kapasiteettia uudelleen.

7.1 Kapasiteettioikeuksien siirtäminen

Shipperillä (luovutuksen tekevä shipper) on oikeus siirtää kapasiteettioikeudet yhtenä tai useampana kaasutoimituspäivänä toiselle shipperille (hankinnan tekevä shipper), ellei lainsäädännöstä tai mahdollisesta poikkeustilanteesta muuta johdu. Luovutuksen tekevällä shipperillä on oltava riittävästi kapasiteettia luovutusta varten ja hankinnan tekevällä riittävä luottokelpoisuus. Molemmilla on oltava lisäksi solmittuna voimassa oleva shipperin ja traderin puitesopimus järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan kanssa.

8 Nominointi

Shipperin on nominoitava järjestelmävastaavalle siirtoverkonhaltijalle kaasutoimituspäivänä toimitettavat kaasumäärät Balticconnectorin yhteenliitäntäpisteessä ja Imatran valtakunnallisessa rajapisteessä. Jos nominointia tai renominointia ei em. pisteissä tehdä, shipperillä ei ole oikeutta saada kaasua siirretyksi em. pisteissä. Balticconnectorin yhteenliitäntäpisteessä shipperille myös jaetaan implisiittisesti tämän tarvitsema siirtokapasiteetti shipperin hyväksytyihin nominaatioihin perustuen.

Viimeisin järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan ennen määräajan päättymistä shipperiltä vastaanottama nominaatio tai renominointi katsotaan shipperin voimassa olevaksi nominaatioksi tai renominatioksi.

Järjestelmävastaavalla siirtoverkonhaltijalla on oikeus perustellusta syystä hylätä tai pienentää shipperin lähettämiä nominaatioita tai renominaatioita.

9 Määränjako

Balticconnectorin yhteenliitäntäpisteessä ja Imatran valtakunnallisessa rajapisteessä katsotaan määränjaossa shipperille toimitetuksi shipperin hyväksytyjä nominaatioita vastaavat kaasumäärät.

Järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija katsoo määränjaossa shipperille siirtoverkkoon toimitetuksi shipperille biokaasusalkuissa kuuluvista biokaasun syöttöpisteistä mitatun maakaasumäärän. Shipperin toimitusmäärä biokaasun syöttöpisteistä ei saa ylittää shipperin biokaasun virtuaalista syöttöpistettä koskevien kapasiteettisopimusten yhteenlaskettua määrää.

Järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija katsoo määränjaossa shipperille toimitetuksi jakeluverkoissa ja siirtoverkossa ko. shipperille toimitussuhteiden perusteella kuuluvien käyttöpaikkojen mitatun kaasumäärän. Määrä ei kuitenkaan saa ylittää shipperin ottovyöhykkeen kapasiteettisopimuksien yhteenlaskettua maksimimäärää.

Järjestelmävastaavalla siirtoverkonhaltijalla ei ole velvollisuutta siirtää sellaista kaasumäärää, jonka tuntikohtainen siirrettävä määrä ylittäisi järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan tai jakeluverkonhaltijan ilmoittaman teknisen kapasiteetin.

10 Korjaukset ja kunnossapito

Järjestelmävastaavalla siirtoverkonhaltijalla on oikeus pakottavissa tilanteissa tilapäisesti keskeyttää kaasun siirto tai rajoittaa sitä, mikäli se on tarpeellista kaasun siirtoon tarvittavien laitteiden tarkastuksen, korjauksen, huollon, muutostyön tai muun vastaavan toimenpiteen suorittamiseksi. Järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija vapautuu kokonaan tai osittain velvollisuuksistaan vastaanottaa ja siirtää maakaasua siinä määrin kuin tämä on välttämätöntä em. toimenpiteiden suorittamiseksi. Keskeytystilanteessa shipperin suorittamaa kapasiteettimaksua alennetaan vastaavasti kyseiseltä ajanjaksolta. Ei-pakottavissa tilanteissa järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan on sovittava kaasun siirtokeskeytyksestä niiden shipperien kanssa, joita siirtokeskeytys tulisi koskemaan.

11 Rajoitettu kapasiteetti

Mikäli koko siirtoverkon tai sen osan kapasiteetti on rajoittunut väliaikaisesti teknisistä tai toiminnallisista syistä, järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija on velvollinen viipymättä ilmoittamaan kaikille shippereille rajoitetusta kapasiteetista. Tällaisessa tilanteessa shipper on velvollinen rajoittamaan kaasun siirtoa järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan ilmoituksen mukaisesti.

Mikäli shipper ei noudata järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan maakaasun syötön tai oton rajoittamista tai keskeyttämistä koskevaa määräystä, shipper on velvollinen maksamaan kapasiteetinylitysmaksun järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan määräyksen ylittävästä

maakaasumäärästä. Tämän lisäksi shipperin on noudatettava, mitä mahdollisesta toimitusvarmuusasetuksen mukaisten kriisitasojen käyttöönotosta seuraa (ks. kohta 12).

12 Laskutus

Järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan järjestelmäpalveluihin ja kapasiteettisopimukseen liittyvien maksujen laskutuskausi on kaasukuukausi.

Kapasiteettiin liittyvät maksut on esitetty Kaasunsiirron sääntöjen luvussa 17 sekä laskutus Kaasunsiirron sääntöjen luvussa 18.

Shipperin solmimiin kapasiteettisopimukseen liittyvät kiinteät maksut laskutetaan laskutuskausittain etukäteen vuosi-, neljännesvuosi- ja kuukausituotteiden osalta. Shipperin solmimiin kapasiteettisopimukseen liittyvät kiinteät maksut laskutetaan laskutuskausittain jälkikäteen päivä- ja päivänsisäisten kapasiteettituotteiden osalta. Kapasiteetin käyttämättä jättäminen ja kapasiteettioikeuksien siirto eivät vapauta shipperiä kapasiteettisopimukseen liittyvien kiinteiden maksujen maksamisesta.

Shipperin toimitettuihin maakaasumääriin perustuvat muuttuvat maksut laskutetaan laskutuskausittain jälkikäteen, kun asianomaisen laskutuskauden lopullinen taseselvitys on suoritettu.

Tasevastaava shipper tai tasevastaava trader maksaa järjestelmävastaavalle siirtoverkonhaltijalle myös käyttämistään järjestelmäpalveluista kulloinkin voimassa olevan hinnaston mukaisesti.

Kaikkien laskujen maksuaika on neljätoista (14) päivää laskun päiväyksestä. Ylijalalta peritään kulloinkin voimassa oleva yleisen korkolain mukainen viivästyskorko.

Shipperin on vaadittaessa asetettava lisävakuus kapasiteettisopimukseen perustuvien maksujen suorittamiseksi. Tasevastaavan shipperin tai tasevastaavan traderin on vaadittaessa asetettava lisävakuus järjestelmäpalvelujen maksamiseksi.

Mikäli shipperin heikentyneestä taloudellisesta tilanteesta johtuen (mm. usein toistuvat maksuviiveet) järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija katsoo, että sillä on perusteltua aihetta epäillä saataviensa täyden suorituksen vaarantuvan, järjestelmävastaavalla siirtoverkonhaltijalla on oikeus muuttaa laskutuskäytäntö ennakkolaskutukseen perustuvaksi. Ennakkolaskutuksen laskutuskausi voi olla lyhyempi kuin kaasukuukausi. Ennakkolaskutettavat summat perustuvat shipperin voimassa oleviin kapasiteettisopimukseen.

13 Ylivoimainen este

Ylivoimainen este tarkoittaa kapasiteettisopimusten solmimisen jälkeen syntyviä poikkeavia olosuhteita, jotka ovat kyseisen sopijapuolen toimivallasta riippumattomia edellyttäen, että sopijapuoli on noudattanut kaasualan asiaankuuluvia ja vaadittavia varotoimenpiteitä. Näitä poikkeavia olosuhteita ei ole voitu ottaa sopimusta solmittaessa kohtuudella huomioon ja jotka voimassaoloaikanaan tai sen jälkeen estävät tai huomattavasti vaikeuttavat sopimukseen

perustuvien velvoitteiden täyttämistä ja joiden tuottamaa haittaa ei voida kohtuudella estää tai poistaa.

Ylivoimainen este voi johtua esimerkiksi seuraavista syistä:

tulipalo, räjähdys, tulva, maanjäristys, viranomaisten määräykset, sota tai liikekannallepano, odottamattomat laajat sotilaskutsunnat, takavarikko, tuontikielto, maakaasun ulkomaisen toimittajan ylivoimainen este, valuuttarajoitukset, käyttövoiman rajoitukset, yleinen raaka- tai tarveainepula, vuoto maakaasuputkessa, lakko, työselkkkaus tai muu sopijapuolten määräysvallan ulkopuolella oleva olosuhde.

Varojen puutetta ei katsota ylivoimaiseksi esteeksi.

13.1 Ylivoimaisen esteen yleiset seuraukset

Mikäli sopijapuoli on ylivoimaisesta esteestä johtuen kokonaan tai osittain kykenemätön täyttämään yhden tai useamman sopimuksen mukaisia velvoitteitaan, kyseisen sopijapuolen kyseiset sopimusvelvoitteet keskeytyvät niin pitkäksi aikaa ja siinä laajuudessa kuin este on voimassa edellyttäen, että esteen kohteeksi joutunut sopijapuoli ilmoittaa ylivoimaisesta esteestä viipymättä toiselle sopijapuolelle puhelimitse tai sähköpostilla ja toimittaa näille lisäksi kohtuullisessa ajassa kirjallisesti yksityiskohtaisen selvityksen ylivoimaisesta esteestä ja sen arvioidusta kestosta.

Mikäli ylivoimaisesta esteestä seuraa, että sopijapuoli kykenisi täyttämään velvoitteensa ainoastaan kohtuuttomin kuluin, kyseinen osapuoli katsotaan kykenemättömäksi täyttämään velvoitteensa kokonaan tai osittain.

Ylivoimaiseen esteeseen vetoavan sopijapuolen tulee pyrkiä jatkamaan velvoitteidensa täyttämistä niin pian kuin voidaan kohtuudella vaatia edellyttäen, että tämä on mahdollista ilman kohtuuttomia kuluja.

13.2 Tiedottaminen

Järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija on velvollinen viipymättä ilmoittamaan ylivoimaisesta esteestä asianomaisille shippereille sekä siitä, miten ja missä laajuudessa ylivoimainen este vaikuttaa maakaasutoimituksiin.

Shipper on velvollinen ilmoittamaan ylivoimaisesta esteestä viipymättä järjestelmävastaavalle siirtoverkonhaltijalle puhelimitse tai sähköpostilla ja toimittamaan lisäksi kohtuullisessa ajassa kirjallisesti yksityiskohtaisen selvityksen ylivoimaisen esteen laajuudesta ja vaikutuksista sekä sen arvioidusta kestosta.

13.3 Järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan ylivoimainen este

Shipperin on jatkettava kapasiteettisopimukseen liittyvien velvoitteidensa täyttämistä niin kauan kuin järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija täyttää shipperin kapasiteettisopimukseen liittyvät velvoitteet ylivoimaisen esteen vallitessa.

Mikäli järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija ei ylivoimaisesta esteestä johtuen kykene täyttämään jonkin kapasiteettisopimuksen mukaisia velvoitteitaan, shipperin suorittamaa kapasiteettimaksua alennetaan vastaavasti kyseiseltä ajanjaksolta.

14 Toimitusvarmuus

Poikkeusoloissa kaasun siirtoa, jakelua ja toimituksia voidaan säännöstellä viranomaisten toimesta. Järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija voi julistaa kaasun toimitusvarmuusasetuksen mukaisen ennakkovaroitustason ja toimivaltainen viranomainen hälytys- tai hätätilan, joiden jälkeen järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija ottaa käyttöön toimitustilanteen mukaisen kriisitason.

Toimitusvarmuuteen liittyvät toimenpiteet suoritetaan voimassa olevan asiakirjan 'Suunnitelmat maakaasun toimitusvarmuuden riskien ennaltaehkäisemisestä ja toimista toimitushäiriötilanteissa' mukaisesti.

Mikäli järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija ei hätätilasta johtuen kykene kokonaan tai osittain täyttämään shipperin kapasiteettisopimukseen liittyviä velvollisuuksiaan, järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan velvollisuuksien täyttäminen keskeytyy niin pitkäksi aikaa ja siinä laajuudessa kuin hätätila on voimassa. Vastaavasti shipperin velvollisuus maksaa varaamastaan kapasiteetista keskeytyy siksi ajaksi ja siinä laajuudessa, kun järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan velvollisuuksien täyttäminen on keskeytyneenä ja kun hätätila on voimassa.

Toimivaltaisen viranomaisen valtuuttamana järjestelmävastaavalla siirtoverkonhaltijalla on oikeus antaa suoria ohjeita kapasiteetin rajoittamisesta syöttö- ja ottopisteissä sekä ottovyöhykkeellä sekä toimitusten ohjaamisesta. Mikäli shipper tai trader ei noudata järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan antamia ohjeita, toimivaltainen viranomainen voi valtuuttaa järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan sulkemaan shipperin kaasumarkkinoiden ulkopuolelle.

14.1.1 Shipperin velvollisuudet

Shippereiden ja tradereiden tulee hätätilan vallitessa:

- a) jatkaa maakaasun toimittamista Suomen maakaasujärjestelmään syöttöpisteistä ja biokaasun syöttöpisteistä ja
- b) tiedottaa järjestelmävastaavaa siirtoverkonhaltijaa välittömästi tapauksista, jotka vaikuttavat olennaisesti shipperin kykyyn toimittaa kaasua syöttö- ja ottopisteissä tai biokaasun syöttöpisteissä.

Hätätilan vallitessa shipperit voidaan järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan määräyksestä velvoittaa toimittamaan ennusteet loppukäytöstä (siltä osin kuin tarvitaan) ottovyöhykkeellä toimittakseen järjestelmävastaavalle siirtoverkonhaltijalle parhaat mahdolliset tiedot odotetuista verkosta ostoista siitä huolimatta, että järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija saattaa hätätilan vallitessa toimivaltaisen viranomaisen määräyksellä ottaa hoitaakseen toimitukset shippereiden siirtoverkon loppukäyttäjien käyttöpaikkoihin ja shipperien vähittäismyyjien asiakkaille.

Shipperien kaasuntoimitukset ottovyöhykkeelle alentavat järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan toimittamia määriä, eikä järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija siten laskuta kyseisistä määristä. Kaikkea shipperien toimittamaa kaasua voidaan käyttää kauttakuljettamiseen tai järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija voi ostaa kaasun.

14.1.2 Kauttakuljettaminen

Kaasun kauttakuljettaminen voi jatkua hätätilan vallitessa toimitusvarmuuden asettamissa rajoissa edellyttäen aina, että:

- a) Shipper tarjoaa kaasua saataville ottovyöhykkeellä. Shipperin tarjoamien kaasumäärien tulee vastata vähintään shipperiin toimitussuhteessa olevien siirtoverkon loppukäyttäjien käyttöpaikkojen ja vähittäismyyjien ottamia kaasumääriä; sekä
- b) järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan tulee kyetä siirtämään shipperin kaasu siirtoverkossa. Mikäli järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija ei pysty siirtämään shipperin kaasumääriä, järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija suorittaa niistä maksun.

14.2 Yhteistyö

Shipper ja trader ovat velvollisia tekemään hätätilan vallitessa yhteistyötä toimivaltaisen viranomaisen ja järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan kanssa sen varmistamiseksi, että vaikutukset Suomen kaasumarkkinoihin jäävät mahdollisimman vähäisiksi ja kaasun toimitus voi jatkua hätätilan mahdollistamissa määrin.

15 Maksut

Maakaasun määränjakoa käytetään shipperin siirtopalveluja koskevien maksujen määräytymiseen siirtoverkossa.

Järjestelmävastaavalla siirtoverkonhaltijalla on oikeus periä shipperiltä tämän käyttämistä siirtopalveluista maksuja kulloinkin voimassa olevan järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan hinnaston mukaisesti. Siirtopalvelujen laskutusehdot on esitetty siirtoverkonhaltijan ja shipperin välisessä puitesopimuksessa.

16 Vahinkojen korvaaminen

Sopijapuolet ovat velvollisia korvaamaan toisilleen vain sellaiset välittömät vahingot, jotka johtuvat vahingon aiheuttaneen sopijapuolen tahallisuudesta tai tuottamuksesta. Kumpikaan sopijapuoli ei

ole velvollinen korvaamaan toiselle sopijapuolelle mahdollisesti aiheutuneita välillisiä tai epäsuoria vahinkoja.

Sopijapuoli, johon mahdollinen vahinko kohdistuu, on velvollinen välittömästi ryhtymään kaikkiin tarvittaviin toimenpiteisiin, jotka edesauttavat vahingon estämistä tai rajoittamista. Mikäli hän tämän laiminlyö ja vahinko tästä johtuen suurenee, hän on korvausvelvollinen.

Siinä tapauksessa, että syntyy vahingonkorvausvelvoite kolmannelle osapuolelle, on kumpikin sopijapuoli vastuussa omien työsuoritteidensa tai laitteidensa aiheuttamista vahingoista.

Järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija ei ole vastuussa virheistä markkinaosapuolirekisterin tiedoissa, esteistä päästä markkinaosapuolirekisteriin, virheistä markkinaosapuolirekisterin tietojen säilytyksessä tai häiriöistä markkinaosapuolirekisterin ylläpitoon käytetyissä järjestelmissä, ellei kyseessä ole järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan tahallisuudesta tai tuottamuksesta johtuva virhe.

Kaasunmittausjärjestelmän virheellisistä mittauksista johtuvien korvausvelvollisuuksien käsittely on esitetty Kaasunsiirron sääntöjen kohdissa 10.6 ja 10.7.

16.1 Vahinkojen korvaaminen kapasiteettisopimukseen ja kapasiteettioikeuksien siirtoon liittyen

Sopijapuolet eivät ole vastuussa kapasiteettisopimukseen ja kapasiteettioikeuksien siirtoon liittyvistä vahingoista, ellei vahingon osoiteta aiheutuneen sopijapuolen tai tämän toimeksiannosta toimivan tuottamuksesta, jota ei voida pitää vähäisenä. Sopijapuolet eivät ole vastuussa toisilleen epäsuorista tai välillisistä vahingoista, kuten esimerkiksi saamatta jääneestä voitosta tai sopijapuolen kolmannelle osapuolelle maksamista vahingonkorvauksista eikä muistakaan seurannaisvahingoista, ellei vahinkoa ole aiheutettu tahallisesti tai törkeällä tuottamuksella taikka salassapitovelvoitteen rikkomisella.

Kun kapasiteettisopimus päättyy shipperin olennaisen sopimusrikkomuksen vuoksi, shipper on velvollinen korvaamaan tästä aiheutuneet vahingot järjestelmävastaavalle siirtoverkonhaltijalle.

Tapauksessa, jolloin tilanteeseen liittyy kapasiteettiin liittyviä maksuja Kaasunsiirron sääntöjen luvun 17 mukaisesti, sopimuspuolelta ei voida pitää korvausvelvollisena enemmästä kuin mitä on kuvattu Kaasunsiirron sääntöjen kohdissa 13 ja 17.3.

Pakollisen kapasiteettioikeuksien siirron tapauksessa Kaasunsiirron sääntöjen kohdan 5.6.3 mukaisesti kapasiteettioikeuksia siirtävä shipper ei voi vaatia korvauksia, ellei järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija ole tahallisesti ja olennaisesti rikkonut tarvittavan kapasiteettimäärän arviointia koskevia kriteerejä.

Maakaasun laatuvaatimukseen liittyvät korvausvelvollisuudet on esitetty Kaasunsiirron sääntöjen luvussa 16, ellei lainsäädännöstä muuta johdu.